

Asia: VN/13551/2019

Valtioneuvoston periaatepäätös Kiertotalouden strategisesta ohjelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kiitämme mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston kiertotalousohjelman päätösluonnoksesta. Pidämme Suomen strategista kiertotalousohjelmaa erittäin onnistuneena ohjaavana dokumenttina ja sitä seurannutta periaatepäätösluonnosta asianmukaisena jatkumona. Luonnos on kokonaisuudessaan kannatettava ja laaja-alaisuudestaan huolimatta keskittyy oleellisimpiin toimiin. Kiertotalouden ydintoimintojen lisäksi kiertotalouden edistämiseen tarvitaan tukitoimintoja, kuten luonnoksessa esitetty kiertotaloushankkeita tukeva viranomaisverkosto.

Toivomme Suomen kiertotaloustavoitteiden keskittyvän ohjelmassa kirjattua laajemmin kansainväliseen yhteistyöhön erityisesti Pohjoismaisella tasolla. Pohjoismaat ovat itsessään liian pieni markkina-alue kiertotalouden edistämiseen, mutta yhdessä Pohjoismaat muodostavat lähes 30 miljoonan asukkaan markkina-alueen. Suomen tulee edelleen sitoutua ensisijaisesti yhteiseen EU-markkinan kehittämiseen, mutta ohessa on syytä painottaa Pohjoismaista yhteistyötä sillä sääntelyn harmonisointi markkinoiden edistämiseksi on oletettavasti nopeinta Pohjoismaisella tasolla. Kiertotalouden markkinoiden edistämässä on selvitettävä myös osuuskuntia, joukkorahoituksia ja muita kansalaisten osallisuutta vahvistavia toimia erityisesti ajattelumallien ja kulutustottumusten muutoksen edistämiseksi.

Haluamme huomauttaa että kestävyys on todella moniulotteinen termi ja kun ohjelmassa puhutaan useassa kohtaa kestävästä tuotteista, se voidaan ymmärtää monella tavalla. On tärkeää korostaa että kiertotalouden kestävien tuotteiden keskeisin lähtökohta on tuotteiden pitkä käyttöikä ja toissijaisia lähtökohtia ovat mm. korjattavuus, kierrätettävyys ja materiaalitehokkuus.

Seuraavassa muutama yksityiskohtaisempi lausuma ohjelman kirjauksiin:

"Julkisilla hankinnoilla on mahdollisuus tukea vähähiilisiä ja kiertotalouden mukaisia ratkaisuja. Julkinen sektori voi edistää kestävyystavoitteiden saavuttamista merkittävästi käyttämällä

ostovoimaansa sellaisten tavaroiden, palvelujen ja urakoiden hankkimiseen, joiden ympäristövaikutukset ovat muita pienemmät. Julkinen sektori voi luoda myös uusia markkinoita energia- ja resurssitehokkaiden ratkaisujen hankkijana."

- Uudet innovatiiviset ratkaisut syntyvät pääosin uusista kasvuyrityksistä. Julkisen sektorin rooli näiden kasvuyritysten kasvun mahdollistajana on aivan keskeinen, ja hankintojen täytyy huomioida kestävyyskriteerien ohessa myös innovatiivisuus. Julkisiin hankintoihin osallistumalla kasvuyritykset saavat myös arvokkaita referenssejä niin kotimaisen kuin kansainvälisen kasvun tueksi.

"Edistämme jaettujen liikkumispalveluiden käyttöön kannustavaa reaaliaikaista ja käyttömääriin perustuvaa liikkumisen taloudellista ohjausta. Selvitämme edellytyksiä vauhdittaa muita kiertotalouden palvelumalleja, kuten korjauspalveluja sekä kemikaalien liisausta ja vastaavia teollisuuden kokonaisvaltaisia palvelumalleja taloudellisilla kannusteilla, vapaaehtoisilla sopimuksilla sekä informaatio-ohjauksella. "

- Kiertotalouden mahdollistamisen ytimessä on kiertotalouden mukainen tuotesuunnittelu. Taloudellisia kannusteita on ensisijaisesti luotava pitkään käytössä kestävien, korjattavissa ja päivitettävissä olevien tuotteiden suunnitteluun jotta nämä arvoketjussa myöhemmät palvelut voivat realisoitua.

"Sisällytämme kiertotalousosaamisen osaksi koulutusjärjestelmää ja työelämäosaamista."

- Pidämme tätä äärimmäisen tärkeänä toimenä koko kirjauksen osalta. Ilman koko kiertotalouden arvojetjujen vaatimaa osaamista emme tule saavuttamaan asemaa kiertotalouden edelläkävijämaana. Mutta tähän kirjaukseen liittyy nykymuotoilussaan suuri huoli. Emme missään nimessä vastusta kiertotalousosaamisen integrointia laajasti koko osaamispolkuun kaikille koulutusasteille, mutta niukat resurssit on äärimmäisen tärkeää kohdistaa kustannustehokkaasti sinne, missä niiden vaikuttavuus kiertotalouden edistämiseksi on suurin.

- Kiertotalousyhteiskunnan mahdollistavat kiertotalouden mukaiset tuotteet, materiaalit, liiketoimintamallit sekä muotoilu. Ilman näitä ei ole kiertotaloutta, vaan korkeintaan kierrätystaloutta. Siksi niukat koulutusjärjestelmään investoitavat, kiertotaloutta edistävät resurssit tulee kohdentaa ensisijaisesti korkeakoulutukseen tekniikan, kaupan ja muotoilun aloille. Esiityksen mukaisesti muutosta on edistettävä ensisijaisesti sisällyttämällä kiertotalouteen liittyvää osaamista tutkintojen perusteisiin ja opetussuunnitelmiin, joka puolestaan vaatii ensin opettajien täydennyskouluttamista jotta opetussuunnitelmia voidaan toteuttaa.

- Koulutukseen liittyvien toimien kohdistaminen kustannustehokkaasti on erityisen tärkeää huomioiden ehdotettu kiertotalousohjelman resursointi, jossa erillistä budjettia osaamisen kehittämiseksi ei ole esitetty. Näkemyksemme on että koulutukseen, osaamiseen ja innovointiin olisi resursoitava enemmän systemisen muutoksen ja tulevaisuuden taloudellisen menestyksen mahdollistamiseksi.

Teini Jussi-Pekka
Tekniikan Akateemiset TEK ry